

OTE: Respektovaný partner na tuzemském i evropském trhu s elektřinou a trhu s plynem

Společnost OTE, a.s., (OTE, operátor trhu) zahájila svou činnost v roce 2002, kdy měla působit jako operátor trhu s elektřinou. Za dobu téměř dvou dekád se z OTE stal významný a respektovaný subjekt na trhu s elektřinou a trhu s plynem, a jeho činnosti přispívají k rozvoji českého i mezinárodního trhu s elektřinou a plynem.

Igor Chemišinec, OTE

ABSTRACT:

OTE, a state owned joint-stock company, was created as the Czech electricity market operator in 2002. Contemporary, it is also (but not only) the gas market operator, runs the guarantees of origin and CO₂ allowances registers or operates the short-term markets with electricity and gas.

ČINNOSTI OTE PŘISPÍVAJÍ K ROZVOJI TRHU S ELEKTŘINOU A TRHU S PLYNEM

Výčet činností OTE je dlouhý, a s některými z nich se běžný spotřebitel elektřiny a plynu ani osobně nesetká. Nicméně bez těchto činností by byla, dnes již poměrně zažitá možnost odběratele, tedy každého z nás, svobodně si zvolit svého dodavatele elektřiny nebo plynu, podstatně složitější. Na základě zákonné opory a z titulu svého postavení OTE zajišťuje mnoho činností, které přispívají ke stabilnímu, transparentnímu a bezpečnému fungování trhu s elektřinou a trhu s plynem, umožňujících jednotlivým obchodníkům poskytovat dodávky elektřiny a plynu svým zákazníkům.

U operátora trhu se potkávají technická a obchodní data, která se týkají elektroenergetiky a plynárenství. Legislativními předpisy jsou tato data na jednom místě dle potřeby k dispozici definovaným účastníkům trhu a státní správě, někde v agregované podobě, někde v detailu, a to za předpokladu striktního dodržování všech bezpečnostních a jiných pravidel, jako např. GDPR, ISMS. Mezi jinými lze například zmínit údaje o spotřebě jednotlivých odběrných míst odběratelů, údaje o dodavatelích do těchto odběrných míst, výrobě elektřiny nebo plynu v jednotlivých výrobnách, vývoji cen a zobchodovaných

množstvích na obchodních platformách krátkodobých trhů s elektřinou a plynem v ČR.

AGENDA VYKONÁVANÁ SPOLEČNOSTÍ OTE JIŽ ZASAHUJE DO MNOHA DÍLČÍCH OBORŮ ENERGETIKY A OD JEJÍHO VZNIKU ZNAČNĚ NAROSTLA

Jaké specifické činnosti konkrétně OTE vykonává? Odpověď nám dává zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých předpisů (energetický zákon) ve znění pozdějších předpisů, a to konkrétně §20a. Tento zákon již v roce 2000 definoval předpoklady pro založení OTE v roce 2001. Následně od 1. 1. 2002 operátor trhu začal standardně plnit své zákonné povinnosti s poměrně neskromným cílem - podpořit na začátku 21. století plně otevřený trh s elektřinou v ČR. Tím byla mezi mnoha jinými i svobodná volba dodavatele elektřiny, a později i plynu, každým odběratelem.

Díky OTE a jeho činnostem mají odběratelé a účastníci trhu v ČR snazší přístup na trh s elektřinou a trh s plynem.

Postupně, jak byl tento zákon během 20 let novelizován (celkem 28x), a to zejména díky potřebě implementace unijních právních předpisů, se také operátorovi trhu rozšiřovaly jednotlivé kompetence, a to i do oblastí mimo původně zamýšlený tuzemský trh s elektřinou. Činnosti OTE se mimo jiné rozšířily např. do oblasti trhu s plynem (2010), výplaty podpory podporovaným zdrojům

energie (2013), nebo do oblasti budování jednotného evropského denního a vnitrodenního trhu s elektřinou (2009, resp. 2015). Příkladem dalšího rozšíření aktivit operátora trhu byla také role „administrátora Rejs-tříku“ v oblasti obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů (2005), na základě zákona č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů. Některé z významných milníků jsou vyobrazeny na obr. č. 1.

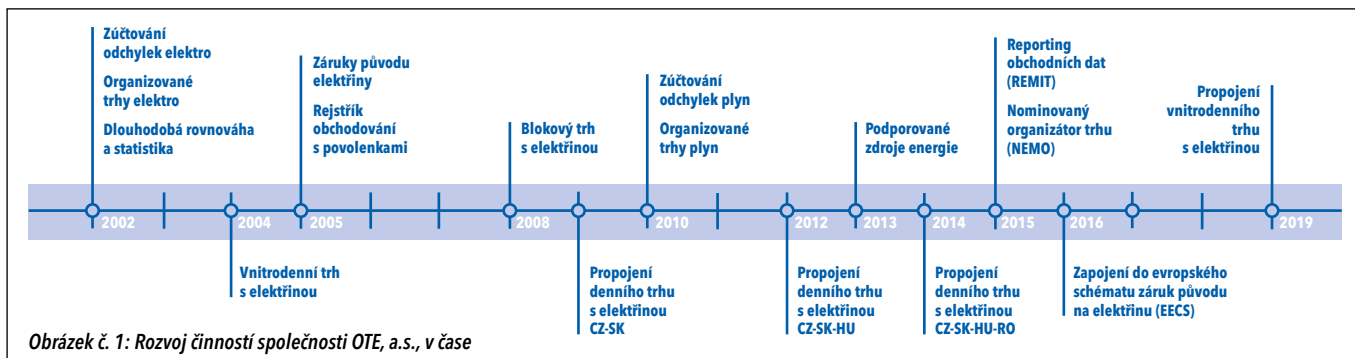
Nejen pro tyto důvody si kolegové a celá společnost OTE vzala za svůj slogan: „*Spojíme trhy a příležitosti*“, který společnost provází již dlouhá léta. Slogan, který nyní, více než kdy jindy, vystihuje podstatu práce, kterou společnost na lokálním i mezinárodním trhu s elektřinou a trhu s plynem vykonává.

I během tohoto dynamického období rozvoje společnosti zůstávaly vždy pro operátora trhu dvě role klíčové. Tyto role, ač na první pohled spolu přímo nesouvisejí, podporují transparentní, plně otevřený trh s elektřinou a trh s plynem v České republice.

TRANSPARENTNÍ VYHODNOCOVÁNÍ A ZÚČTOVÁNÍ ODCHYLEK JE PRO TRH ZCELA ZÁSADNÍ

První z nich je vyhodnocení a zúčtování odchylek na trhu s elektřinou a trhu s plynem. Informace o vyhodnocení odchylek jsou předávány jednotlivým subjektům zúčtování (tj. účastníkům trhu, pro které OTE na základě smlouvy o zúčtování provádí vyhodnocení, zúčtování a finanční vypořádání odchylek), provozovateli přenosové soustavy, společnosti ČEPS, a provozovateli přepravní soustavy, společnosti NET4GAS.

A co je odchylka? Jak již bylo řečeno výše, u operátora trhu se potkávají informace o technických a obchodních datech. Velmi zjednodušeně se proto dá říci, že odchylka vyjadřuje rozdíl mezi plánovaným (sjednaným) a skutečně dodaným množstvím pro

Obrázek č. 1: Rozvoj činnosti společnosti OTE, a.s., v čase

dodávku a rozdíl mezi plánovaným (sjednaným) a skutečně odebraným množstvím pro odběr elektřiny nebo plynu. Na základě vyhodnocení odchylek OTE následně zajišťuje i jejich zúčtování a finanční vypořádání jednotlivým subjektům zúčtování.

DOROVNÁVÁNÍ OBCHODNÍ POZICE NA KRÁTKODOBÉM TRHU

Druhou, neméně důležitou rolí operátora trhu, je provoz obchodní platformy krátkodobého trhu s elektřinou a obchodní platformy krátkodobého trhu s plynem. Tyto platformy, i v návaznosti na právě zmíněné odchylky, nabývají v posledních letech stále většího významu. Pro účastníky trhu jsou poslední možnosti, kde mohou ještě v době krátce před konkrétním termínem dodávky v reálném čase, v reakci na aktuální situaci v elektrizační nebo plynárenské soustavě nebo ve svém výrobním, resp. odběratelském portfoliu/místě, nakoupit či prodat elektřinu nebo plyn.

Zde je třeba zmínit stále rostoucí vliv nárůstu obnovitelných zdrojů energie (voda, vítr, slunce), u nichž se výroba obtížněji plánuje ve srovnání s tzv. klasickými zdroji energie (uhlí, plyn, jádro). Změny ve výrobě, tedy v dodávkách energie do soustavy nebo ve spotřebě (odběru energie ze soustavy) tak mohou negativně ovlivnit snahu na zajištění vyrovnané výkonové bilance v elektrizační nebo plynárenské soustavě, a náklady na straně účastníků trhu, kteří tak mají v dané hodině odchylku od svých plánovaných obchodních diagramů.

Nákupem, resp. prodejem elektřiny nebo plynu tak mohou účastníci trhu předcházet vlivu svých odchylek a tím optimalizovat/snižovat své náklady. Oceněním naší práce v této oblasti bylo v návaznosti na nařízení Komise EU č. 2015/1222 (CACM) určení naší společnosti v roce 2015 a opětovně v roce 2019 nominováním organizátorem trhu s elektřinou v České republice. Vedle růstu uzavřených obchodů na těchto obchodních platformách, je i toto pro nás viditelný důkaz ocenění naší mnohaleté práce, kterou přispíváme k rozvoji organizovaného krátkodobého trhu s elektřinou v České republice.

OTE ROZVÍJÍ I DALŠÍ ČINNOSTI

Další zákonem stanovené činnosti přímo či nepřímo na tyto dvě hlavní činnosti víceméně navazují. OTE zpracovává tzv. typové diagramy dodávek (TDD), které vyjadřují modelový průběh spotřeby v čase (jednotlivých dní

měsíců) charakteristický pro daný druh spotřeby elektřiny nebo plynu u definovaných skupin zákazníků (odběratelů), kteří nedisponují průběhovými měřeními elektřiny nebo plynu. Zpracování typových diagramů dodávek je nezbytným předpokladem vyhodnocení odchylek u obou komodit – elektřiny a plynu.

Mezi další činnosti OTE, která také souvisí s vyhodnocením odchylek a která má synergetický efekt s ohledem na sběr a agregaci výrobních a obchodních dat z odběrných a předávacích míst, je administrace systému pro vyplacení podpory pro výrobce energie z podporovaných zdrojů a administrace systému pro vydávání a správu záruk původu. Díky využití měřených dat o spotřebě a výrobě elektřiny subjekty registrovaných v systému operátora trhu se podařilo zajistit přesnější kontrolu ve výplatě významných finančních prostředků podporovaným zdrojům energie.

Na tyto činnosti pak logicky navazuje pravidelné zpracování a zveřejňování operativních či jiných (zejména měsíčních a ročních) zpráv o trhu s elektřinou a trhu s plynem v ČR v průběhu roku.

V neposlední řadě operátor trhu rovněž spravuje Rejstřík pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

ČR JE ZAHRNUTÁ DO EVROPSKÉHO ENERGETICKÉHO TRHU

Vzhledem k efektivní a spolehlivé organizaci provozu obchodních platform krátkodobého trhu s elektřinou a krátkodobého trhu s plynem OTE může být aktivní v rámci rozvoje jednotného evropského trhu s elektřinou a trhu s plynem v Evropě. OTE je dlouhodobě v této oblasti partnerem mnoha mezinárodních pracovních skupin a projektů. Jeho zástupci pomáhají připravovat nebo komentovat technickou specifikaci a podklady pro tvorbu české a evropské legislativy. Tyto činnosti přispívají k rozvoji jak tuzemské, tak mezinárodní spolupráce a v konečném důsledku k zajištění stability a bezpečnosti dodávek. O skvělých výsledcích této práce svědčí i fakt, že první propojení denního trhu s elektřinou se podařilo již v roce 2009 se Slovenskem, následovaně postupně propojením s maďarským a rumunským trhem. Propojení vnitrodenních trhů s elektřinou se následně podařilo dokončit v listopadu 2019, což mělo za následek násobně zvýšené objemy realizovaných obchodů a s tím spojený dramatický nárůst likvidity vnitrodenního trhu s elektřinou. Nelze opomenout, že úspěšnost některých těchto

projektů je podpořena i velmi dobrou spoluprací s provozovatelem přenosové soustavy v ČR, společností ČEPS, a.s.

OTE, i díky vysoké erudici, profesní loajalitu a angažovanosti svých zaměstnanců, dlouhodobě rozvíjí své odborné znalosti, proto se nebojí nových výzev a příležitostí a do plánu rozvoje svých budoucích činností zahrnuje aktivity, které vycházejí z aktualizace českých a evropských legislativních nařízení včetně jejich implementace. Cílem operátora trhu je i nadále rozvíjet infrastrukturu, která účastníkům trhu umožňuje rozvoj jejich obchodních příležitostí a operativnější vzájemnou komunikaci. Výstupy z platformy OTE slouží jako podklady pro tvorbu českých právních norem a vyhlášek a přispívají k rozvoji energetického sektoru.

OTE si za léta svého působení vybudoval pevnou pozici v sektoru energetiky, je zodpovědným partnerem pro účastníky trhu a svými postoji a cíli hájí zájmy dodavatelů a odběratelů z ČR. Zároveň lze zodpovědně konstatovat, že je připraven na budoucí změny a výzvy, které přinese další rozvoj trhu s elektřinou a trhu s plynem jak v České republice, tak v Evropě.

Více o akciové společnosti OTE a jejich činnostech naleznete na www.ote-cr.cz.

O AUTOROVI

Ing. IGOR CHEMIŠINEC, Ph.D., MBA
absolvoval v roce 2002 Elektrotechnickou fakultu Českého vysokého učení technického v Praze, Katedru elektroenergetiky. V roce 2005 ukončil doktorské studium na téže katedře obhajobou dizertační práce. V roce 2010 absolvoval Master of Business Administration Program (MBA) na Czech Management Institute v Praze. Na Fakultě elektrotechnické ČVUT v Praze je místopředsedou oborové rady studijního oboru Elektroenergetika. V letech 2000 až 2005 pracoval ve společnosti ČEZ, a. s. Ve společnosti OTE působí od 1. 9. 2005. Členem představenstva se stal dne 1. 6. 2011. Je aktivním členem řady mezinárodních projektů, které přispívají k integraci a rozvoji trhu s elektřinou a plynem.

Kontakt: ichemisinec@ote-cr.cz